ايبندى 70 جىل كۈرەسكە تولى جاڭا ئەۋلاد
جاڭا جۈڭگونىڭ داڭقتى جىلدارى

شاڭخاي ەركىن ساۋدا سناق رايونى قۇرىلدى

شينخۋا اگەنتىگىنىڭ 11 - ايدىك 27 - كۈنى بەيجىڭنەن بەرگەن حابارى (چي شىك). شاڭخاي ەركىن ساۋدا سناق رايونى — جۇڭگو ۋكىمەتىنىڭ شاڭخايدا قۇرعان وڭىرلىك ەركىن ساۋدا باقشا رايونى، پۇدۇڭ رايونى دشىنە ورنالاسقان، جۇڭگو ەركىن ساۋدا رايونى اۋماعىنا جاتادى. 2013 - جىلى 9 - ايدىك 29 - كۈنى جۇڭگو (شاڭخاي) ەركىن ساۋدا سناق رايونى رەسمي قۇرىلدى، كولەمى 28.78 شارشى كيلومەتر، شاڭخاي قالاسى ۋايگاۋچياۋ قورعامالى باجى رايونىن، ۋايگاۋچياۋ قورعامالى باجى زات تاسىمال باقشا رايونىن، ياڭشان قورعامالى باجى پورت رايونى جانە شاڭخاي پۇدۇڭ اۋەجايى ۋنيۋەرسال قورعامالى باجى رايونى سياقتى 4 كەدەندىك ەرەكشە باقلاۋ- باسقارۋندىڭ ۇستىندە قاماتىلعان. 2014 - جىلى 12 - ايدىك 28 - كۇنى مەملەكەتتىك حالىق قۇرىلتايى تۇراقتى كوميتەتى مەملەكەتتىك كەڭەسكە جۇڭگو (شاڭخاي) ەركىن ساۋدا سناق رايون ۇستىنىڭ كولەمىن 120.72 شارشى كيلومەترگە كەڭەيتۋگە ۇقسىن بەردى. كەڭەيتىلگەن ۇستىر لۇجيازۋي فينانس اۋماعى، جينچياۋ اشۋ اۋماعى جانە جاڭجياڭگاۋ عىلىم - تەحنيكا اۋماعىن قامتيدى.

شاڭخاي ەركىن ساۋدا سناق رايونىن قۇرۇداعى جالپى نىسانا مىنادايدا: 2 دە 3 جىل رەفورما جاسىپ سناق جۇرگىزۋ ارقىلى ۇكىمەت فۇنكتسيالارىن بۇرىلىس جاساۋدى جەدەلدەتىپ، قىزمەت وتەۋ كاسىبىن اشىق ۇستاۋدى كەڭەيتۋ مەن شەتەل ساۋداگەرلەرىنىڭ قارجى قوسۋىن باسقارۋ تۇزىلىسىنە رەفورما جاساۋدى بەلسەندى ىلگەرىلەتىپ، باس شتاپ ەكونوميكاسى جانە جاڭاشا ساۋدا جاعدايىن زور كۇشپەن دامىتىپ، كاپيتال نىسانىن اقشاعا ايرباستاۋعا بولاتىن جانە فينانسقا قىزمەت وتەۋ كاسىبىن جاپىپاي اشىق ۇستاۋعا نىزدەنىس جاساۋدى جەدەلدەتىپ، تاۋار جاعدايىن تۇرگە ايىرىپ باقلاۋ - باسقارۋ ۇلگىسىن قۇرۋعا نىزدەنىس جاساپ، قارجى قوسۋ مەن جاڭالىق اشۋدى جەبەيتىن ساياساتتىق قولداۋ جۇيەسىن قالىپتاستىرۋعا قۇلشىنىس جاساپ، حالقارالانعان جانە زاڭمەن جونگە سالىنعان تيجارات - ساۋدا ورتاسىن جەتىلدىرۋگە كۇش سالىپ، حالقارالىق ورەدەگى قارجى قوسىپ ساۋدا جاساۋعا قولايلى، اشىق ايرباستاۋ ەركىن، باقلاۋ - باسقارۋ جوعارى ۇىمدى، ىڭعايلى، زاڭ - ءتۇزىم ورتاسى جۇيەلى ەركىن ساۋدا سناق رايونىن قۇرۋعا تالپىنىپ، ەلمىزدىڭ ەسك اشۋىن كەڭەيتۋىنە جانە رەفورما جاساۋدى تەرەڭدەتۋىنە جاڭا وي جانە جاڭا جول تابۋعا نىزدەنىس جاساپ، تۇتاس ەلگە انالىعۇرلىم جاقسى قىزمەت وتەدى.

جۇڭگو (شاڭخاي) ەركىن ساۋدا سناق رايونىن قۇرۋ — پارتيا ورتالىق كوميتەتىنىڭ، مەملەكەتتىك كەڭەستىڭ جاساعان كەلەلى شەشىمى، پارتيا 18 - قۇرىلتايىنىڭ رۋحىن ىسكەرىلەي دايەكتىلەندىرىپ، جاڭا جاعداي ايا‌سىندا رەفورما جاساپ، ەسك اشۋدى ىلگەرىلەتۋدىڭ كەلەلى شارا‌سى، ۇكىمەت فۇنكتسيا‌سىنا بۇرىلىس جاساۋدى جەدەلدەتۋدە، باسقارۋ ۇلگىسىنە جاڭالىق اشۋعا نىزدەنىس جاساۋعا، ساۋدا جانە قارجى قوسۋدى قولايلىلاندىرۋعا، رەفورمانى جاپىپاي تەرەڭدەتۋ مەن ەسك اشۋدى كەڭەيتۋدىڭ جاڭا جولىن قاراستىرۋدا، جاڭا تاجىريبە توپتاۋدا ناقتى مانگە يە.

شاڭخاي ەركىن ساۋدا سناق رايونىنىڭ تابىستى تاجىريبەسىنە ساي، 2019 - جىلى 8 - ايعا دەيىن، ەركىن ساۋدا سناق رايون ءتۇيىنى شاڭخايدان بىرتىندەپ گۇڭدۇك، تيانجين، فۇجيان، لياۋنيڭ، جىجياڭ، حىنان، حۇبەي، چۇڭچيڭ، سىچۋان، شانشي، حاينان، شاندۇڭ، جياڭسۋ، گۇڭشي، حىبەي، يۇننان، حيلۇڭجياڭ سياقتى جەرلەرگە دەيىن كەڭەيدى.

شينجياڭ اۋىل شارۋاشىلىق داشۋەسى: "تاماق بۇيىرتۋ فورماسى"ندا‌عى قىزمەت وتەۋ كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋعا دەم بەردى

(باسى 1 - بەتتە)

مەنىڭ كەدەيلىكتەن ارىلۋعا سەنىمىم كۇشەيدى". بەسارىق قالاشىعى تومەنگى قۇمارىق قىستاعىنىڭ تۇرعىنى ءيۇسۇپ ميجيت سىير، قوي باعۋعا سۇيەنىپ كۇنەلتەدى، كىرىسى دە ءبىرشاما تومەن بولاتىن، ماماندار‌دىڭ ۇيىنە كەلىپ عىلىم - تەحنيكا جوننەن قىزمەت وتەۋدى ونىڭ سەنىمىن ارتتىرا ءتۇستى.

"تاماق بۇيىرتۋ فورماسىندا‌عى" كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋدى ورىستەتۋ — شينجياڭ اۋىل شارۋاشىلىق داشۋەسىنىڭ نەگىزگى تاقىرىپتىق تاربيە بارىسىندا كۇشتى كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋدىڭ نەگىزگى شايقاس مايدانىنا شوعىرلاندىرىپ، عىلىم - تەحنيكا ابزالدىلىعىن ساۋلەلەندىرىپ كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋدەگى ماڭىزدى شارا‌سى. 2 - توپتاعى "اۋەلگى ماقساتتى ۇمتپاۋ، بورىشتى ەستە بەرىك ساقتاۋ" نەگىزگى تاقىرىپتىق تاربيە ورىستەتىلگەننەن بەرى، شينجياڭ اۋىل شارۋاشىلىق داشۋەسى ءبىر جاعنان ۇيرەنىپ، ءبىر جاعنان تەكسەرىپ، ءبىر جاعنان تۇزەتىپ، اۋىل شارۋاشىلىعىن قۇدىرەتتەندىرۋ، اۋىل شارۋاشىلىعىن كۇلدەندىرۋدى مىندەت ەتىپ، جوعارى دارەجەلى اۋىل شارۋاشىلىق مەكتەپتەرىنىڭ ابزالدىلىعىن ساۋلەلەندىرىپ، نازاردى كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋدىڭ نەگىزگى شايقاس مايدانىنا شوعىرلاندىرىپ، عىلىم - تەحنيكا جەتىستىكتەرىن ابزالدىلىقپەن اينالدىرۋدى جەدەلدەتىپ، عىلىم - تەحنيكالىق قىزمەت وتەۋدى وتباسىلارىنا جەتكىزۋدىڭ "ەڭ سوڭعى ءبىر شاقىرىم"ىن توتاستىرۋعا قۇلشىندى.

مەكتەپتەردە علىمي زەرتتەۋ نىسانداريىنىڭ اتقارىلۋىن ىلگەرىلەتۋ جانە عىلىم - تەحنيكا جەتىستىكتەرىن ابزالدىلىقپەن ايالدىرۋدىڭ تەز بولماۋى، اۋىل - قىستاقتاردا‌عى كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋعا دەم بەرۋگە باۋلۋدىڭ باعىتتامالىلىعىنىڭ كۇشتى بولماۋى، كەدەيلەردى عىلىم - تەحنيكا ارقىلى سۇيەمەلدەۋدىڭ قامتىمىنىڭ كەڭ بولماۋى سياقتى ماسەلەلەرگە مەڭزەس، اۋىل - قىستاق نەگىزگى ساتى كادر، جۇرتشىلىعىنىڭ قاجەتتىنە ۇشتاسترىپ، شينجياڭ اۋىل شارۋاشىلىق داشۋەسى رەتتەۋ - تۇزەتۋ تىزىمدەگىن جاساپ، "تاماق بۇيىرتۋ فورماسى"ندا‌عى عىلىم - تەحنيكالىق قىزمەت وتەۋدى ىلگەرىلەتتى. مەكتەپتىڭ ماماندار - پروفەسسورلارى عىلمي زەرتتەۋ نىسانىن (تاقىرىپ) ءوتىنىش ەتكەندە ءارى زەرتتەۋ نىسانىنان عىلىم - تەحنيكا جوننەن ۇلگى كورسەتۋ، عىلىم - تەحنيكا جوننەن قىزمەت وتەۋ بارىسىندا اۋىر كەدەي قىستاقتاردىڭ اۋىل شارۋاشىلىق ءوندىرىس تەحنيكاسى قاجەتتىن ءجىتى قادالاپ، شارۋالار شۇعىل قاجەت ەتەتىن اۋىل شارۋاشىلىق ونىمدەرىنىڭ ساپا حاۋىپسىزدىگى، توپىراق ورگانيكالى تىڭايتقىش اشۋ، پايدالانۋ، سىىر، قويدى جوعارى ءونىمدى ءوسىرۋ، باعۋ، باسقارۋ، اۋىل شارۋاشىلىق ەرەكشە كاسىپ سالالارىن دامىتۋ سياقتى جاقتاردا علمي زەرتتەۋگە جانە عىلىم - تەحنيكالىق قىزمەت وتەۋگە نازار اۋدارادى.

بۇل مەكتەپتەردە زەرتتەۋ نىسانداريىنىڭ اتقارىلۋىن ىلگەرىلەتۋ جانە عىلىم - تەحنيكا جەتىستىكتەرىن ابزالدىلىقپەن ايالدىرۋدىڭ تەز بولماۋى، اۋىل - قىستاقتاردا‌عى كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋعا دەم بەرۋگە باۋلۋدىڭ باعىتتامالىلىعىنىڭ كۇشتى بولماۋى، كەدەيلەردى عىلىم - تەحنيكا ارقىلى سۇيەمەلدەۋدىڭ قامتىمىنىڭ كەڭ بولماۋى سياقتى ماسەلەلەرگە مەڭزەس، اۋىل - قىستاق نەگىزگى ساتى كادر، جۇرتشىلىعىنىڭ قاجەتتىنە ۇشتاسترىپ، شينجياڭ اۋىل شارۋاشىلىق داشۋەسى رەتتەۋ - تۇزەتۋ تىزىمدەگىن جاساپ، "تاماق بۇيىرتۋ فورماسى"ندا‌عى عىلىم - تەحنيكالىق قىزمەت وتەۋدى ىلگەرىلەتتى. مەكتەپتىڭ ماماندار - پروفەسسورلارى عىلمي زەرتتەۋ نىسانىن (تاقىرىپ) ءوتىنىش ەتكەندە ءارى زەرتتەۋ نىسانىنان عىلىم - تەحنيكا جوننەن ۇلگى كورسەتۋ، عىلىم - تەحنيكا جوننەن قىزمەت وتەۋ بارىسىندا اۋىر كەدەي قىستاقتاردىڭ اۋىل شارۋاشىلىق ءوندىرىس تەحنيكاسى قاجەتتىن ءجىتى قادالاپ، شارۋالار شۇعىل قاجەت ەتەتىن اۋىل شارۋاشىلىق ونىمدەرىنىڭ ساپا حاۋىپسىزدىگى، توپىراق ورگانيكالى تىڭايتقىش اشۋ، پايدالانۋ، سىىر، قويدى جوعارى ءونىمدى ءوسىرۋ، باعۋ، باسقارۋ، اۋىل شارۋاشىلىق ەرەكشە كاسىپ سالالارىن دامىتۋ سياقتى جاقتاردا علمي زەرتتەۋگە جانە عىلىم - تەحنيكالىق قىزمەت وتەۋگە نازار اۋدارادى.

بۇل مەكتەپتىڭ ورمان علىمى جانە باعبانشىلىق شۇعىلدانداعى چين يۇك پروفەسسوردىڭ ۇجمى اۋات اۋدانى بەسارىق قالاشىعى نىتاپاق قىستاعىنىڭ تۇرعىندارىنىڭ قاجەتتىنە ۇشتاسترىپ، سۇلياۋ كۇمبەزشە لاپاستا قىزىل بۇرىش، تاسپا بۇرشاق، ءسابىز سياقتى كوكونىستەردى ەگۋ تەحنيكاسىنان ۇلگى كورسەتۋدى جالپىلاستىردى؛ مەكتەپتىڭ ازىق - تۇلىك عىلىمى جانە ءدارى - دارمەك ءىلىمى شۇعىلداناتىن دوتسەنت جۇ جينفاڭنىڭ ۇجمى ەرەكشە جۇڭگوشا ءدارى ءشوپ ەگۋ جانە اشۋ تەحنيكاسىنان شوعىرلى ۇلگى كورسەتۋدى ورىستەتىپ، ۋەرنولەپين، تۇكتى كوك كۇرەڭگەي، ماقسارى سياقتى 11 ءتۇرلى ەرەكشە جۇڭگوشا ءدارى شوپتەردى ءساتتى ەكتى. قازىر مەكتەپ اۋات اۋدانىندا 16 ءتۇرلى ەگىمشىلىك، مالشىلىق عىلىم - تەحنيكالارىن كادەگە جاراتۋ نىسانىن اتقاردى.

كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋدى ارقاۋ ەتىپ، شينجياڭ اۋىل شارۋاشىلىق داشۋەسى نەگىزگى تاقىرىپتىق تاربيە بارىسىندا "تاماق بۇيىرتۋ فورماسى"ندا‌عى باۋلۋدى دىشكەرىلەي جۇرگىزىپ، نەگىزگى ساتىدا‌عى بۇقارانىڭ قاجەتى مەن ارمان - تىلەگىنە نەگىزدەلىپ، ىرىقتىلىقپەن ءبىرىنشى شەپكە بارىپ تەحنيكالىق قىزمەت وتەپ، تەحنيكالىق باۋلۋدى ورىستەتىپ، عىلىم - تەحنيكالىق قىزمەت وتەۋدى وتباسىلارىنا، بارلىق ادامعا جەتكىزۋدىڭ "ەڭ سوڭعى ءبىر شاقىرىم"ندا‌عى قيىن ماسەلەلەردى شەشىپ، قازىرگە دەيىن شينجياڭ اۋىل شارۋاشىلىق داشۋەسى اۋات اۋدانىندا شارۋالاردى 10 مىڭنان استام ادام - رەت باۋلىدى. سونىمەن بىرگە، مەكتەپ قاشقار قالاسى، ماكىت اۋدانى سياقتى 3 اۋدان، قالانىڭ قاجەتىنە ساي، جاڭاشا كاسىپتىك شارۋالاردى باۋلۋ نىساندارىن ۇستىنە الىپ، 2000عا تاياۋ ادام - رەت باۋلدى.

11 - ايدىك 12 - كۇنى شينجياڭ اۋىل شارۋاشىلىق داشۋەسى شينجياڭ اۋىل - قىستاقتارىن گۇلدەندىرۋدى زەرتتەۋ ورنىن قۇردى. "شينجياڭ اۋىل - قىستاقتارىن گۇلدەندىرۋدى زەرتتەۋ ورنى مەكتەپتىڭ نەگىزگى تاقىرىپتىق تاربيەسىن تىڭعىلىقتى ىلگەرىلەتىپ، جاڭا داۋىردەگى كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋ مەن اۋىل - قىستاقتاردى گۇلدەندىرۋ تاقىرىبىن ارقاۋ ەتىپ، تەحنيكادا جاڭالىق اشۋدى، سوندا‌ي - اق جەتىستىكتەردى ابزالدىلىقپەن اينالدىرۋدى كۇشەيتىپ، كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋ مەن اۋىل - قىستاقتى گۇلدەندىرۋدىڭ ناقتى امالياتىنا عىلىم - تەحنيكا ارقىلى دەم بەردى". شينجياڭ اۋىل شارۋاشىلىق داشۋەسى پارتكومىنىڭ شۇجيى شيە شۇچيڭ مىنانى ءبىلدىردى: مەكتەپ كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋعا دەم بەرۋدى اۋەلگى ماقساتتى جانە بورىشتى امالياتتا ايىڭعىلاۋىنا ماڭىزدى مازمۇنى ەتىپ، كومەكتەسۋ تەبىنىن ۇزدىكسىز ارتتىرىپ، وڭتۇستىك شينجياڭ وڭىرىندەگى، اسىرەسە، اۋىر كەدەي قىستاقتارعا تۇيىلسەتىن ساپالى اۋىل شارۋاشىلىق نىساندارىنا كوپ جىكتى، كوپ فورماداعى عىلىم - تەحنيكالىق باۋلۋدى ورىستەتىپ، كاسىپ سالاسى بويىنشا كومەكتەسۋ ارقىلى كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋعا دەم بەرۋ جالپى تۇلعالىق قىزمەتىنە بەلسەنە كومەكتەسىپ، جوعارى مەكتەپتەردىڭ عىلىم - تەحنيكا، دارىندى، اقىل - پاراسات ابزالدىلىعىنىڭ كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋ بارىسىندا ءتىپتى ده زور رول اتقارۋىن جەبەيدى.

ميڭ دىيىڭ: اق سۇتىمەن جارالى جاۋىنگەردى قۇتقارعان يمىڭداعى ملقاۋ انا

زىلتىڭ گۇلدەنۋى جولىندا . ورجۇرەك قۇربانداري شەجىرەسى

شينخۋا اگەنتىگىنىڭ 11 - ايدىك 11 - كۇنى جيناننان بەرگەن حابارى (ءتىلشى شياۋ حايچۋان). شاندۇڭنىڭ ينان اۋدانىنداعى "يمىڭدىق قىزىل جەڭگەي ەسكەرتكىش سارايى"نا بارا قالساڭىز، داۋالىن كوك تاستان شارشىلاپ قالاعان، توبەسىن سارى الا تارتقان سەلەۋمەن شاتىرشا جاپقان جاتاعان كۇركەنى كورەسىز. "مۇندا‌ي ءشوپ كۇركەلەردى ءبىزدىڭ جەرگىلىكتەگى بۇقارا 'كۇركەشە ءۇي' دەيدى. سوعىس جلدارى كوپ ساندى بۇقارا كەدەيشىلىكتەن ءۇي سالا الماعاندىقتان، تەك وسندا‌ي ءتورت توڭىرەگىنەن جەل اڭىراپ تۇراتىن قاراپايىم كۇركەلەردە عانا تۇرا الاتىن"، - دەدى ەسكەرتكىش سارايىنىڭ ءتۇسىندىرۋشىسى تانىستىرىپ.

ءدال وسندا‌ي ەڭكەيىپ ارەڭ كىرۋگە بولاتىن، ايرىقشا تار "كۇركەشە"نىڭ ىشىندە يمىڭدىق قىزىل جەڭگەي ميڭ دىيىڭ 8 - ارميانىڭ باسىنا كۇن تۇعان 2 جاۋىنگەرىن ىلگەرىندى - كەيىندى قۇتقارادى. قاتەرلى ساتتە، ول ءوزىنىڭ اق سۇتىمەن اۋىر جارالى پەرزەنت اسكەردى قۇتقارىپ الادى.

ميڭ دىيىڭ 1911 - جىلى شاندۇڭنىڭ ينان اۋدانىنداعى ءبىر كەدەي ەگىنشى وتباسىندا دۇنيەگە كەلگەن. ءسابي كەزىندە اۋىر ناۋقاسقا شالدىققاندىقتان سويلەي المايتىن بولىپ قالعان؛ 20 نەشە جاسىندا ماۋۋچى اۋلى حىڭحى قىستاعىنداعى لي كايتيانمەن ۇيلەنگەن. ەرلى - زايىپتى ەكەۋىندە جەر دە، ءۇي دە جوق بولعاندىقتان، اۋىلداستارىنىڭ كومەكتەسۋىندە قىستاق سىرتىندا‌عى قابىرستانىنىڭ شەتىنەن ءبىر "كۇركەشە" جاسىپ الىپ، قابىر قاراۋشى بولعان.

جاپونعا قارسى سوعىستىڭ ءورت - جالىنى شارپىعان تۇستا، وسناۋ تاۋمەن قورشالعان تاۋلى قىستاق تا جاپون شايقىنشىلارىنىڭ تەمىر تابانىندا تاپتالسادا، ءتىپتى دە ماڭىزدىسى، يمىڭدا‌عى بۇقارا مەن حالقتىق قوسىنىڭ بالىق پەن سۇداي تەرەڭ سۇيىسپەنشىلىگى ايگىلەندى.

1941 - جىلدىڭ كۇز، قىس مەزگىلىندە، جاپونيا قۇرىشاق ارمياسى يمىڭ تاۋلى رايونىندا قۇتىرىنا الاتىن تاۋ جۇرگىزىپ، يناننىڭ ماۋۋچىسىندا تۇراتىن 8 - ارميانىڭ شاندۇڭ زۇڭدۇيى سىلىڭبۇتىن قورشاۋعا الادى. 11 - ايدىك 4 - كۇنى قىزىل ارميانىڭ ءبىر جاس جاۋىنگەرى جاۋدىڭ قورشاۋىن بۇزىپ شىعۋ كەزىندە اۋىر جارالانىپ، جول بويى تانتىرەكتەي ءجۇرىپ قابىرستاندىققا پەن ورماندى كەسىپ وتكەندە، جولى بولىپ ميڭ دىيىڭگە جولىعادى. ميڭ دىيىڭ احۋالدى كورىپ، ءۇستى - باسى قانعا مالشىنعان جاس جاۋىنگەردى دەرەۋ جاسىرا قويادى. كوپ وتپەي، جاپوننىڭ 2 اسكەرى وقتاۋلى ملتىعىن جالاڭداتىپ جەتىپ كەلەدى. جاپونيا اسكەرلەرى ميڭ دىيىڭگە ملقاۋ ەكەنىن بايقاپ، الگى جاس جاۋىنگەردىڭ بوينىنا بيكتىگىن، كيىم كينىسىن سىزىپ كورسەتىپ، دەرەگىن سۇراستىرادى. ميڭ دىيىڭ احۋالدى اڭعارىپ، ءارى - ءسارى بولماستان، قىستاقتىڭ سىرتىنداعى شيشاندى نۇسقايدى.

ولاردىڭ بارعان سايىن ۇزاپ كەتكەنىن كورگەن ميڭ دىيىڭ سوندا عانا مناۋ قىزىل ارميانىڭ جاس جاۋىنگەرىنە مۇقيات كوز جۇگىرتەدى. ول قان كوپ كەتكەندىكتەن جاس جاۋىنگەردىڭ ەسىنەن تانىپ قالعانىن بايقايدى. ومىراۋدا بالاسى بار ميڭ دىيىڭ وت جاعىپ شۇ قايناتۋعا ۇلگىرمەيدى دە، شاپانىنىڭ ءوڭىرىن اشىپ جىبەرىپ، جاۋىنگەردىڭ اۋزىنا ومىراۋ ءسۇتىن تامىزادى. جاس جاۋىنگەر قۇتقارىلعانىن كەيىن، ميڭ دىيىڭ مەن كۇيەۋى ۇيلەرىندە بار 2 تاۋىعىن سويىپ، تاۋىق سورپاسىن قاينا‌تىپ، وعان قاسىقتاپ ىسكىزەدى. ءار كۇنى ميڭ دىيىڭ تاعى دا جاس جاۋىنگەردىڭ قابىنىپ ىرىڭدەپ كەتكەن جارا اۋزىن تازالايدى. جارتى ايدان كەيىن، جاس جاۋىنگەردىڭ جاراقاتى جازىلىپ، قايتادان قوسىنا ورالادى.

1943 - جىلدىڭ باسىندا، 8 - ارميانىڭ شاندۇڭ زۇڭدۇيىندا‌عى 13 جاسار كۇتۇشى قىزمەتكەر جۇاڭ شينمين ساپتاستارىمەن بىرگە "الاستاۋعا" قارسى سوعىس بارىسىندا ءبىر جاعنان جارالانعاندارىن قۇتقارىپ، ءبىر جاعنان جارالانعان، ناۋقاستانعان جاۋىنگەرلەردى قورعاپ، قورشاۋدى بۇزىپ ورىن اۋىستىرادى. جارالانۋدى، ءولىم - ءجىتىمدى ازايتۋ ءۇشىن، جوعارى دارەجەلى ورىن جاس شاماسى كىشكەنە 8 - ارميا جاۋىنگەرلەرىن بۇقاراشا كىيىندىرىپ، ءتۇن شىققاندا ورىن اۋىستىرۋ بارىسىندا جۇاڭ شينمين اترەتتەن كوز جازىپ قالادى دا، جان ساۋعالاعان قالىڭ بۇقارامەن بىرگە جاپون شايقىنشىلارىنىڭ قولىنا تۇسەدى. بۇلاردىڭ اراسىندا ميڭ دىيىڭنىڭ كۇيەۋى لي كايتيان بار ەكەن.

لي كايتيان جۇاڭ شينمينىنىڭ جاسى كىشى، جارالى ەكەندىگىن كورىپ، ونىمەن اكەلى - بالالى بولىپ، جايشىلقتا وعان بار نقىلاسىمەن قارايلاسادى. ەكەۋى جاپون شايقىنشىلارىنىڭ ماجبۇرلەۋىمەن ءبىر اي مولشەرىندە قارا جۇمىس دىستەگەننەن كەيىن، شاندۇڭنىڭ تاي - انىندا بوساتىپ قويا بەرىلەدى. تاۋ - تاستان اسىپ ۇزاق جول باسۋ بارىسىندا ءالجۇاز جۇاڭ شينمينىنىڭ جاراسىنىڭ اۋزى ىرىڭدەپ، قىزۋى قايتاپ قويادى، لي كايتيان ونى ارقالاپ الىپ وزەندەر‌دەن ءوتىپ، كۇدىر جەرلەردى باسىپ، تاۋ اسىپ، تاس باسىپ ۇيىنە جەتەدى.

ميڭ دىيىڭ كۇيەۋىنىڭ بەيتانىس بىرەۋدى كوتەرىپ كەلگەندىگىن كورگەندە، تىنتەي دە كەيىس بىلدىرمەيدى. ەرلى - زايىپتى ەكەۋى جاۋدىڭ بايقاپ قويۋىنان ساقتانۋ ءۇشىن ىلگەرىندى - كەيىندى جۇاڭ شينمينىدى وزدەرىنىڭ ءشوپ كۇركەسىنە، ماڭايلارىنداعى جارتاس ۇڭگىرىنە، قىستاق سىرتىنداعى جىلعالارعا جاسىرادى. ەكەۋىنىڭ بار نقىلاسىمەن قارايلاسۋىندا، جۇاڭ شينمين بىرتە - بىرتە اجال اۋزىنان امان قالادى. جاراسىن جازىپ العاننان كەيىن، جۇاڭ شينمين ءوز قوسىنىمەن قايتا قاۋىشادى. جاڭا جۇڭگو قۇرىلعانىنان كەيىن، جۇاڭ شينمين ميڭ دىيىڭ ەرلى - زايىپتى وتباسىمەن حابار - بايلانىس جاسايدى.

1960 - جىلى ايگىلى جازۋشى لۇ جىشيا ميڭ دىيىڭنىڭ اق سۇتىمەن جارالى جاۋىنگەردى قۇتقارعان وقيعاعا نەگىزدەلىپ، «قىزىل جەڭگەي» اتتى اڭگىمە جازىپ شىعىپ، ەڭ الدىمەن "قىزىل جەڭگەي" دەگەن اتتى قولدانادى. ميڭ دىيىڭ "يمىڭدىق قىزىل جەڭگەيلەردىڭ 1 - ادامى" دەپ اتالادى. ميڭ دىيىڭ 1995 - جىلى قايتىس بولادى، ءبىراق ونىڭ داڭقى ماڭگى وشپەيدى، رۋحى ۇزاق ۋاقىت ساقتالادى. ونىمەن يمىڭداعى قىزىل جەڭگەيلەر توبى سومداعان يمىڭ رۋحى نەشە ۇرپاق ادامدارىن اسىرەلەندىردى. اعا بۇىنداردىڭ رۋحانى تەپالىندا، ونىڭ ۇلى، قىزى، نەمەرەسى قاتارلىلار دا ىلگەرىندى - كەيىندى اسكەري قوسىنا قاتىناستى.

(باسى 1 - بەتتە)

■ قاپالىق قاپاسىندا وتكەن كۇندەر

يا‌قۇپ ۇيىندەگى ۇلكەندەردىڭ ءوزىن زاڭسىز شارىعات ايتۋ ورنىنا ەرتىپ كىرگەندە نەبارى 8 جاستا ەكەندىگىن ەسىندە كۇڭگىرت بىلەدى.

ول كەزدە يا‌قۇپ ماڭايىنداعى ۇلكەندەردىڭ نە دەپ جاتقانىن تۇسىنبەيتىن، تەك كەزىندەگى وتە ادەتتەگى دىستەردىڭ ءوزى "تيمعا" اينالعانىن بىلەدى. "ءان ايتۋعا بولمايدى، ءبي بيلەۋگە بولمايدى، قۇانىسىڭ كۇلۋىنە، قايعىرىسىڭ جىلاۋىنا بولمايدى..." ول كەزدە يا‌قۇپ ءدىني ۇشقارى يدەيانىڭ ءوزىنىڭ ريا‌سىز بالالىق شاعىن جالپاپ جاتقانىن بىلمەيتىن.

يا‌قۇپ پەن توڭىرەكتەگى حانزۋ جاس دوستارى وينا‌ي باستاسا، كەيبىر ۇلكەندەر ونى الىپ كەتەتىن، يا‌قۇپ ەشتەڭنى تۇسىنبەي، تەك ۇلكەندەردىڭ سوزىنە قۇلاق اسۋمەن بولاتىن. "اۋلەتتەگى كەيبىر ۇلكەندەر 'مۇسىلمانشا ەمەس' دۇڭكەننەن زات ساتىپ الدىرمايدى، ءتىپتى جارتى كامپيت تە جەگزىبەيدى"، - دەدى يا‌قۇپ، اكە - شەشەسى مۇنىڭ سەبەبىن تۇسىنە المايدى، تەك يا‌قۇپتىڭ بارعان سايىن "كوپكە ۇيىرسەك بولماي" بارا جاتقانىن سەزەدى.

جاستىڭ وسۇىنە بىلەسە، يا‌قۇپتىڭ دا باسقالارمەن دوستاسقىسى كەلەدى، ءبىراق بۇرىنعى "ادەتتەرى" سەبەبىنەن باسقالارمەن بارىس - كەلىس جاساۋ قينا‌عا سوعادى. "ولار مەنى سىرتقا شىعىپ ءان ايتۋعا، ساۋىقتاناعا بارىپ بيلەۋگە شاقىرسا، مەن بارلىعىنان باس شايقاپ باس تارتا‌تىنمىن". يا‌قۇپتىڭ مىنا كىشكەنتايىنان "ءان ايتىپ، ءبي بيلەگەن ادام كەيىن توزاققا تۇسەدى" دەيتىن يدەيا سىڭىرىلدەدى، وسىدان ول شاتتىقتان ايرىلادى.

ورتالاۋ مەكتەپتى بىتىرگەننەن كەيىن، يا‌قۇپ ءبىر زاۋودتان قىزمەت تابادى. جۇمىسشى دوستارى بۇل تارتىنىشتى ۇل بالانىڭ قاشاندا باسقالاردان اۋلاقتاپ جۇرەتىنىن بايقايدى، كوپشىلىك سىرتقا شىعىپ بىرگە تاماقتانسا دا ول بۇعان قاتىناسپايدى. يا‌قۇپ زات جەتكىزگەن جاۋاپتى بولاتىن، ءبىراق زات تاپسىرىپ الۋشى حانزۋ بولسا بولعانى، ول سىلتاۋ ايتىپ تايساقتاپ، ولارعا جۇىمايتىن.

"ءىس جۇزىندە، سول اعاي، اپايلار ماعان قىزۋ ىنتا كورسەتەتىن، ءبىراق مەن ايتەۋ قورقامىن، ولارمەن ءتىل تابىسا الماۋدان الاڭدايمىن"، - دەدى يا‌قۇپ. بىرتىندەپ ول تۇرمىسىندا قالايدا بۇرىستىق بارىن سەزىندەدى.

اكە - شەشەسى ۇلدارىنىڭ جاعدايىن كورگەننەن كەيىن قاتتى الاڭدايدى. اقىرىندا وتباسىنداعىلاردىڭ ءناسيحاتتاۋىمەن يا‌قۇپ حوتان قالاسى كاسىپتىك شەبەرلىككە تاربيەلەۋ - باۋلۋ ورتالىعىنا كىرەدى.

■ كوڭىل كوزىنىڭ اشىلۋ بارىسى

باۋلۋ ورتالىعىنا كىرگەن سوڭ، يا‌قۇپ كەڭ دە جارىق ساباقحانالار مەن باي مازمۇندى، الۋان ءتۇرلى قيمىلدار‌دىڭ ءوزىنىڭ بۇدان بۇرىنعى توماعا - تۇيىق تۇرمىسىمەن مۇلدە باسقاشا ەكەنىن بايقادى. وسىندا‌ي اشىق، سىيسىمدى ورتادا، كوپ ۇزاماي، ونىڭ كوڭىل كوزى اشىلدى.

"مەن ىرىقتى تۇردە وقىتۋشىلارمەن اڭگىمەلەسىپ، ساباقتاستارىممەن ۇيرەنۋدەن العان اسىرىم تۇرالى پىكىرلەستىم"، - دەيدى يا‌قۇپ. باۋلۋ ورتالىعىندا ول مەملەكەتتە ءبىر تۇتاس قولدانىلاتىن ءتىل - جازۋ جانە زاڭ بىلىمدەرىن ۇيرەندى، كىتاپتان كوپ ءبىلىم ۇيرەنىپ، انا - عۇرىلىم كەڭ دۇنيەنى كوردى. "ۇيرەنۋ ارقىلى مەن دۇرىس پەن بۇرىستى انىق اجىراتاتىن قابىلەتكە يە بولدىم، بۇرىن ءدىني ۇشقارى يدەيانىڭ ۇلى زيانىنا قۇداقتالىپ، كوپ نارسەدەن ايرىلىپ قالعانىمدى ءبىلدىم". يا‌قۇپ بۇرىنعى قاتەلىكتەرىن ءۇزىلدى - كەسىلدى وزگەرتۋگە بەكىدى.

باۋلۋ ورتالىعىندا ءبىر بيگە جاتتىعۋ زالى بار ەدى، جايشىلقتا كوپتەگەن ادامدار وسىندا كەلىپ جاتتىعۋ - دايىندالۋعا قاتىناسادى، تاربيەلەنۋشىلەردىڭ شادىمان بيلەرى يا‌قۇپتى وزىنە تارتتى. "مەن وقىتۋشىعا بارىپ، ءبي ۇيىرمەسىنە قاتىناسقىم، بيلەگىم كەلەتىنىن ايتتىم". يا‌قۇپتىڭ ارمانى كوپ وتپەي - اق ورىندالدى. ءاۋ باستان بيگە ىنتا قويعان يا‌قۇپ جاپالى جاتتىعىپ، بارعان سايىن جاقسى بيلەيتىن بولدى، ءتىپتى، ءبي قويىلىمىنا دا قاتىناستى.

"مەن ساحنادا شالقي بيلەگەن كەزىمدە، وتىرعاندار دۇ قول شاپالاق سوعىپ، الاقايلايدى". جۇرەك تۇبىنەن قاينا‌پ شىققان مۇندا‌ي باقىت سەزىمى مەن ريزاشىلىق سەزىمىنە ءتىل جەتپەيدى، - دەيدى يا‌قۇپ.

باۋلۋ ورتالىعىندا‌ى كۇندەر تىم تەز وتە شىقتى، وقۋ تاۋسقاننان كەيىن، يا‌قۇپ وزىنە نىق